

ULUSLARARASI
BEDİÜZZAMAN SEMPOZYUMU

— V —

**Rîsale-i Nur'a Göre
Kur'ân'ın İnsana Bakışı**

24-26 Eylül 2000 - İstanbul - TÜRKİYE

ISBN: 975-8719-04-1

Bediüzzaman'a Göre İman İntisabı ve İnsan

Dr. Ferid El- Ansari*

Said Nursi'ye göre imani intisap kavramı, vicdani manaları, yenilikçi ve ıslahçı maksatlarıyla iman mefhumunu ortaya koymasından dolayı en üstün bir konuma sahiptir. Bu intisapla insanın önünde geniş ufuklar açılır. Bağlılığı sonsuzluğa doğru uzanır. İnsana kazandırdığı hususi zevklerle birlikte kulluk yolunun en genişini kulun önüne serer. Bu zevkli yol her an tazelenen lezzetler ve manalarla alabildiğine uzanır.

Said Nursi'ye göre -Abdullah olarak- onunla kendisine seslenen sıradan alem bir isim olarak kalmaz. Yani Abdullah veya Abdurrahman ismi verilmekle bu manaları taşıdığına hükmedilmez. Gerçek kul, kendi vazifesinin gizli tefekkür olduğunu bilir. Bir kişiye "Abdullah" denildiğinde bunu sadece alem bir isim olarak değil, aynı zamanda bir görev ifade eden isim olarak algılamak gerekir. Ve bu isim bütün müslümanlar için haktır. Bu isimde Nahvi bir izafet vardır ve büyük bir manaya delalet eder. Hem belagat, hem de imani kasıt aynı anda bu ismin manasında bulunur. Yani imtilak (bir şeyi başka bir şeye bağlama) yoluyla muzâfün ileyhın muzâfa tahsis edilmesi, teferrüd (bir şeyi sadece tek maksat için yapma) ifadesi vardır. Aynı şekilde isnad yoluyla muzâfın muzâfun ileyhe tahsis edilmesinde de aynı durum söz konusudur.

Burada intisap kavramıyla ilgili hatırdâ tutulması gerekli bir nokta vardır. Nisbî olarak mutlak bir alakanın tasviri, bu kavram hakkında söz konusudur. Buna ilave

* Dr. Ferid Al-Ansari, 1960 yılında Fas'ın Reşidiye şehrinde doğdu. Yayınlanmış bir çok makale ve yazıları vardır. Halen Fas Terimler Enstitüsü'nde görev yapmaktadır.

olarak tezdad manalar taşıyıp da mantıkta bir araya gelmesi mümkün olmayan iki mefhumun arasındaki ince ilişki söz konusudur. Burada İslâmî manasıyla bir araya gelmektedir. İbadetle ilişkili olarak güzel ve istifadeli bir mana taşır. Ruhi sükuneti peşisıra getiren bir durumu ifade eder. Bütün bunlara ilave olarak, insani inceliklerin en derin bir şekilde ders verildiği bir ıstılahtır. Rabbani iltifata, Rahmani ikramlara ehil hale getiren imanî derecelere yükselten bir kavramdır.

Bu çerçevede Said Nursi, iman manasını ıslahçı ve yenilikçi bir çerçevede ele alır. Müslümanı, İslâma bağlılığa teşvik eder. İntisap mefhumu temeli üzerine kurulu olarak Rabb'ine bağlılığını yenilemesini ister. Bu gayretlerinin en büyük neticesi ise çağdaş İslâmî düşünceyi müşahhas hale getiren Nur medreselerinin teşkil edilmesidir.

Kanaatime göre İslam toplumunda dine bağlılığın yenilenmesi eğer kulluk manasının gerçekleştirilmesi esası üzerine kurulur ve bu doğrultuda çalışılırsa bir netice alınabilir. Çünkü bu durumda dayanak noktası olarak Rahman'a bağlanma söz konusudur. Bu hareket tarzının kazandırdığı bir diğer özellik, kulun kuvvet, inayet ve hayatın manalarına rahatlıkla ulaşmasıdır. Şu ayet-i kerimede buyurulduğu gibi: **"Benim kullarım üzerinde senin hiçbir ağırlığın olmayacaktır. Onlara koruyucu olarak Rabb'in yeter."**¹ Bu ayette geçen (ibadî) yâ zamiri (muzâfün ileyh) Zât-ı İlahî'ye delalet eder. Muzâf olan "ibad" kelimesini abdin (kulun) Malik-i Azim, Göklerin ve Yerin Rabbi olan Allah'a intisap şerefini kazandıran intisap özelliğiyle tahsis edilmiştir. Buradan hareketle Said Nursi, bu bağı bazen intisap, bazen da intisab-ı imani olarak ifade eder. Şu sözlerinde olduğu gibi: *"nur-u iman ile bu mensubiyetin ve memlûkiyetin inkişafı suretinde, bir karınca bir firavunu o mensubiyet kuvvetiyle mağlûp ettiği gibi, o mensubiyet şerefiyle dahi, gâfil ve kendi kendine mâlik ve başıboş kendini zanneden ve ecdadiyla ve mülk-ü Mısır ile iftihar eden ve kabir kapısında o iftiharı sönen bin firavun kadar iftihar edebilir. Ve sinek dahi, Nemrud'un sekerat vaktinde azaba ve hicaba inkılâp eden iftiharına karşı kendi mensubiyetinin şerefini irâe edip, onunkini hiçe indirebilir."*²

*"İntisab-ı imanî tezkeresiyle, Kadîr-i Mutlak öyle bir Sultana istinad edersin ki, zemin yüzünde her baharda dört yüz bin milletten mürekkep nebatat ve hayvanat ordularının bütün cihazatlarını kemâl-i intizamla vermekle beraber, her sene eşcar ve tuyur denilen o iki muazzam ordusunun elbiselerini tazelandirerek yeni libaslar giydirir, urbalarını ve formalarını değiştirir; ve tavuğun ve kuşun fistanlarını ve çarşafalarını tazelandirdiği gibi, dağın libasını ve sahranın yüz örtüsünü değiştirir."*³

Burada kolaylıkla anlayamayacağımız, zevkine varamayacağımız bazı tecellilerin kendini göstermesi için kapı aralanıyor.

İstilahî bir araştırmayla şu gelen neticeler ortaya çıkmış ve beyan edilmiştir.

¹ İsra Suresi, 65.

² Kaynaklı, İndeksli Lügatli, Risale-i Nur Külliyyatı (RNK), C. 1, s. 850..

³ RNK, C. 1, s. 875.

BİRİNCİ BÖLÜM

Said Nursi'ye göre intisab-ı imanı

Arapça'da "ne-si-be" fiili, ittisal, yani bağlantı manasına gelir. "Nun, Sin ve Bâ" harflerinden oluşur ve bu kökten türetilen bütün kelimelerde aynı manaya atıf vardır. Buradan hareketle bu lügat manası itibariyle tek noktada birleşirler. Bu yüzdendir ki, aynı kökten türetilen her bir kelimenin manası müştak olsun olmasın, hakiki ya da mecazi olsun hep ittisal manasını nazara verir. El-Makâyis isimli lügatinde Ahmed bin Faris şöyle der: "Nûn, Sîn ve Bâ harflerinden oluşan bu kelime bir şeyin bir başka şeyle bağlanması anlamına gelir. Bu kökten türetilen 'neseb' kelimesi insanların birbirine olan bağlarından dolayı kullanılır. Bu manayı ifade için 'nesebtü (nisbet ettim), ensübü (nisbet ederim), hüve nesîbün fülân (o falan kimseye bağlıdır) şekillerinde ifadeler kullanılır. Aynı şekilde nesîb kelimesi müstakim yol demektir. Çünkü istikametli yol insanları hedefine ulaştırır."⁴

Ragıb el-İsfahani şöyle der: "Nisbet kelimesi birbiriyle aynı cinsten olan ve biri diğerine mahsus bulunan iki şey arasındaki bağlantı için kullanılır."⁵ Aynı kavram hakkında İbn Manzur şöyle der: "Neseb, bazen geçmiş atalara, bazen bir beldeye, bazen da bir sanata bağlılık için kullanılır... İntesebe veya istensebe kelimeleri de yine bir şeyin diğerine bağlılığını ifade için zikredilir."⁶ Buradan hareketle intisap, müntesibi yani intisap edeni tarif için kullanılır. Bir babaya, bir cihete, bir mekana veya bir sanata intisap bu konuda eşittir. Çünkü bir şeyin bunlardan birisine intisabı, onun bazı özelliklerini bizlere tarif eder. İbn Manzur şöyle der: "Bir adamın herhangi bir şeye intisap etmesi istendiğinde 'İntesib lenâ' (bize katıl) veya 'İntesib lenâ hattâ na'rifûke' (bize katıl ki seni tanıyalım) ifadelerinden birisi kullanılır."⁷

Sonuç olarak intisap kelimesinin lügat manası, kişinin bazı özelliklerini tarif için bazı yönleriyle alakasını beyan etmektir.

Bediüzzaman Said Nursi'nin ıstılahına göre intisap kelimesini ele almak gerekirse:

İntisap, imanen ve amelen Allah'a kulluk yolunda tesis edilen vicdani bir bağıdır.

Göreve taalluk eden manasıyla hizmet dairesine girmenin bir türü olarak intisap sayesinde kul, imanî özelliği kazanır. Bu yolla kul, Melik-i Azim'e karşı olan, vazifesıyla meşgul olur. Bu yüzden Bediüzzaman, Risale-i Nur Külliyyatının pek çok yerinde hizmet-i sultaniye manasını ön plana çıkarmaya çalışır. Şöyle der: "Nasıl

⁴ El-Makayis, Nesibe maddesi

⁵ El-Müfredat, Nesibe maddesi.

⁶ El-Lisan, Nesibe Maddesi.

⁷ El-Lisan, Nesibe maddesi.

ki, görsen, bir tek adam geldi, bütün şehir ahalisini cebren bir yere sevk etti ve cebren işlerde çalıştırdı. Yakînen bilirsin, o adam kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor. Belki o bir askerdir, devlet namına hareket eder, bir padişah kuvvetine istinad eder.”⁸

Bir başka yerde ise şunları söyler: “Evet, bu kelime ile hareket eden, o adama benzer ki, askere kaydolur, devlet namına hareket eder, hiçbir kimseden pervâsi kalmaz. Kanun namına, devlet namına der, her işi yapar, her şeye karşı dayanır.”⁹

Bu belîğ tesbît, vazifenin bütün boyutlarını ortaya koyuyor. Kulluk hizmetini yerine getirmek suretiyle Müslüman, imani intisap şerefine nail olur. Said Nursi, bu noktaya şöyle işaret eder: “Küçüklüğü, hiçliği, kimsesizliği ile beraber, Ezel ve Ebed Sultanı olan Mâlik-i Yevmiddîn’e intisabıyla şu kâinatta nazdar bir misafir ve ehemmiyetli bir vazifedar makamına”¹⁰ girmek.

Buradan hareketle kişideki iman, intisap makamına ulaşır. Said Nursi de talebelerine İslam’a bağlılık zevkini hissettirme hedefine yönelik olarak bir görev yükler. Bu durum ayrıca toplumsal adetlerle iç içe girmiş, laik dünya görüşüyle gölgelenmiş, İslami özellik mefhumunun yenilenmesi anlamını taşır.

Bu yolla Üstad Bediüzzaman, insanların içlerindeki vicdanı mefhumların yenilenmesi, ıstılahların yeniden yorumlanması yollarıyla harekete geçirmeyi sağlamıştır. Bu noktada vicdani özelliği tanımlarken intisap ibaresini belli bir çerçevede tanımlamamız gerekir. Ta ki, Said Nursi’nin iman tecellilerinden birisi olarak kastettiği manaya tam delalet etmiş olsun. O halde asıl mesele, İslâmi isimler veya dini tabirlik kullanmak suretiyle sadece belirli işaret ve alametlerden ibaret olan şekli intisap değildir. Kast edilen mana bundan çok daha derindir. Bu hakiki anlamda bir şuur, his ve zevktir ki, kul bunlar vasıtasıyla Hakka sıdk ile yönelme ve köklü bir intisap özellikleri kazanır. İlk dönem eğitimcilerinin isimlendirdikleri “Üns Makamı”na yükselirler. Bu makamda insan Allah’a olan yolculuğunda büyük bir itmi’nan ve sekinete ulaşmıştır. Said Nursi kendi nefisine hitaben şöyle der: “İntisab-ı imanî vesikasıyla, kadîr-i mutlak öyle bir Sultana intisap edersin ki, zemin yüzünde, her baharda dört yüz bin milletten mürekkep nebâtat ve hayvânât ordularının bütün cihazatlarını kemâl-i intizamla vermekle beraber, başta insan olarak, hayvânâtın muazzam ordusunun bütün erzaklarını, değil, medenî insanların son zamanlarda keşfettikleri et ve şeker ve sair taamların hülâsaları gibi, helki yüz derece o medenî hülâsalarından daha mükemmel ve bütün taamların her nev’inden tohum ve çekirdek denilen Rahmânî hülâsalara koyup ve o hülâsaları dahi, onların pişirmelerine ve inbisatlarına dair kaderî tarifeler içinde sarıp, muhafaza için küçük sandukçalara koyup tevdi eder. O sandukçaların icadı, kün emrinde bulunan kâf-nun fabrikasından o kadar çabuk ve kolay ve çoklukla olur ki, Kur’ân der: “Hâlük

⁸ ANK, C. 1, s. 3.

⁹ ANK, C. 1, s. 3.

¹⁰ ANK, C. 1, s. 18.

emreder, meydana gelir." Madem sen intisab-ı imanı tezkeresiyle böyle bir nokta-i istinad bulabildiğinden, hadsiz bir kuvvete ve kudrete dayanabilirsin.

Ben de âyetten bu dersimi aldıkça öyle bir kuvve-i mâneviyeyi buldum ki, değil şimdiki düşmanlarıma, belki dünyaya meydan okuyabilir bir iktidar-ı imanı hisse-

derek, bütün ruhumla beraber *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* dedim." ¹¹

Aynı manaları bir başka eserinde şöyle ifade eder:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

geldi, perdeyi kaldırdı. Gördüm ve hissettim ve hakkalyakîn zevkettim ki, bekanın lezzet ve saadeti, aynen ve daha mükemmel bir tarzda Bâki-i Zülkemâlin bekasına ve benim Rabhim ve İlâhım olduğuna imanımda ve iz'ânımda ve îkanımda vardır. Çünkü onun bekasıyla benim için lâyemut bir hakikat tahakkuk eder. Zira "Benim mâhiyetim hem bâki, hem sermedî bir ismin gölgesi olur; daha ölmez" diye şuur-u imanı ile takarrur eder.

Hem o şuur-u imanla mahbub-u mutlak olan Kemâl-i Mutlak'ın varlığı bilinmekle, şedit ve fitrî olan muhabbet-i Zâtî tatmin edilir. Hem Bâki-i Sermedînin bekasına ve varlığına ait o şuur-u imanı ile kâinatın ve nev-i insanın kemâlâtı bilinir ve bulunur. Ve kemâlâta karşı fitrî meftûniyet, hadsiz elemelerden kurtulup zevk ve lezzetini alır.

Hem o şuur-u imanı ile o Bâki-i Sermedî'ye bir intisap ve o intisabın imanıyla umum mülküne bir münasebet peydâ olur. Ve o münasebet-i intisabî ile, hadsiz bir mülke bir nevi mâlikiyet gibi iman gözüyle bakar, mânen istifade eder.

Hem şuur-u imanı ile ve intisap ve münasebetle umum mevcudata bir alâka, bir nevi ittisal peydâ olur. Ve o halde, ikinci derecede vücud-u şahsîsinden başka hadsiz bir vücut, o şuur-u imanı ve intisap ve münasebet ve alâka ve ittisal cihetinde güya onun bir nevi varlığıdır gibi var olur; varlığa karşı fitrî aşk teskin edilir." ¹²

Kulluk yolunda gerçekleşen vicdani bağılılık ise, imanen ve amelen kendisini gösterir: Bunlar, manevi zevkleri ve kulluğa ait lezzetleri peşinden getirir. Bunların elde edilmesi ise şu iki şartın bir arada bulunmasını gerekli kılar: İman ve amel. Bunların bir araya gelmesi ise öncelikle tefekkür lezzetini, ikinci olarak da hizmet zevkini meyve verir. Buradan da yalandan uzak bir sıdk ile intisap güzelliği ortaya çıkar. Bu noktadaki insan ise pek çok tecellilerin üzerinde yansımalarına ehil hale gelir.

İntisab-ı imani konusunda anlatacağımız hususlar özetle bunlardan ibarettir. Biraz daha tafsiline girdiğimizde aşağıdaki bilgilerle karşılaşırız.

İKİNCİ BÖLÜM

¹¹ ANK, C. 1, s. 739.

¹² ANK, C. 1, s. 873.

İntisab-ı imani ve Tevhid

Bediüzzaman'a göre intisap mefhumu tevhid manasıyla da ilişkilidir. İstilahtan olarak bu kavram, intisap kavramıyla birlikte kullanılır. Hatta buna ek olarak aynı manayı taşıyan "istinad" kelimesi de kullanılır. Ancak esas delalet edilen mana, Vahid-i Ehad'e yöneliktir. İntisabın sadece Allah'a yönelik olması gerekir. İntisabın bütün yönleri tevhid ve vahdaniyet etrafında döner. Bütün yardımın, desteğin ve inayetin sadece Allah'tan beklenilmesi öngörülür. Said Nursi şöyle der: "*bu istinad ve intisap ise, o şey için hadsiz bir kuvvet, bir kudret hükmüne geçebilir. O vakit küçük birşey, o intisap ve istinad kuvvetiyle, binler derece kuvvet-i şahsiyesinin fekinde işler görebilir, neticeler verebilir. Ve çok kuvvetli olan, Ferd ve Ehade istinad ve intisap etmeyen birşey, kendi şahsî kuvvetine göre küçük işler görebilir ve neticesi ona göre küçülür.*"¹³

Bu tevhid inancı, tevhide inanan kula bir Vahid-i Ehad'e intisabı sebebiyle sonsuz bir güç kazandırır. Bu açıdan bakıldığında şirk, tevhidi değil tefrikayı doğurur. Zaaf ve parçalanmışlık manalarının tamamını ifade eder.¹⁴

Bu manasıyla intisab-ı imani, Bediüzzaman'a göre tevhid mefhumu üzerine kurulmuştur. İntisap eden herkes zaruri olarak tevhide inanır. İntisab-ı imani olmaya her bir kişi ise, tasavvuren veya vicdanen, yahut her iki açıdan müşriktir.

Tasavvurî yaklaşımla düşünme, Said Nursi'nin intisap mefhumunu üzerine bina ettiği bir düşüncedir. Buna göre bütün kainat, sayısız mahlukattan oluşur. En geniş alandan en ince aLANA kadar her şey Kayyum olan Allah'ın her an var olmasıyla ayakta durur. O halde bu bir intisab-ı kevnidir. Bu düşünceden hareketle kul, kalbinde tevhide dair bir tasavvur geliştirir. Şirke götüren bütün şaibe ve şüphelerden kurtulur. Hatta ihlâslı bir intisab-ı imani ile, vicdanen Vahid ve Kahhar olan Allah'a bağlanma seviyesine ulaşır.

Said Nursi bu konuda şöyle der: "*Bu kâinatın Hâlık-ı Zülcelâli Kayyûmdur, yani, bizatihî kaimdir, daimdir, bâkidir. Bütün eşya Onunla kaimdir, devam eder ve vücutta kalır, beka bulur. Eğer kâinattan bir dakikacık olsun o nisbet-i kayyûmiyet kesilse, kâinat mahvolur.*"¹⁵

Bu tasavvur, kulu ihlâslı bir şekilde tevhide ulaştırmanın bir araç olur. Her bir şeyi başka bir merciye değil sadece Allah'a isnad eder. Bu safhaların ardından o, bütün işlerinde Vahid-i Ehade müntesip, yani müstenid bir kul olur. Bu hususu Bediüzzaman şöyle ifade eder: "*Zerreler, herbir şeyin herbir hal ve vaziyetini bilen ve herşeye, ona lâıyk vücudu ve vücudun levâzımâtını vermeye kadîr ve kudretine nisbeten herşey kemâl-i suhuletle musahhar olan bir Zâtın memuru ve emirber bir vazifedarı olmazlarsa; o toprağın herbir zerresinde, ya bütün çiçekli ve meyvedar-*

¹³ RNK, C. 1, s. 807.

¹⁴ Sh. 5, dp. 15

¹⁵ RNK, C. 1, s. 818.

ların adedince mânevî fabrikalar ve matbaalar, içinde bulunması lâzım gelir ki, o cihazları ve eşkâlleri birbirinden uzak ve birbirinden ayrı mevcudat-ı muhtelifeye menşe olabilsin, veya bütün o mevcudata muhit bir ilim ve bütün onların teşkilâtına muktedir olacak bir kudret vermek lâzımdır-tâ bütün onların teşkilâtına medar olsun. Demek, Cenâh-ı Hak'tan nisbet kesilse, toprağın zerrâtı adedince ilâhlar kabul edilmesi lâzım gelir. Bu ise, bin defa muhal içinde muhal bir hurafe dir.”¹⁶

Fakat memur oldukları vakit çok kolaydır. Nasıl bir sultan-ı azîmin bir âdi neferi, o padişahın namıyla ve onun kuvvetiyle bir memleketi hicret ettirebilir, iki denizi birleştirebilir, bir şahı esir edebilir. Öyle de, Ezel ve Ebed Sultanının emriyle, bir sinek bir Nemrudu yere serer; bir karınca bir Firavunun sarayını harap eder, yere atar; bir incir çekirdeği bir incir ağacını yüklenir”

Said Nursi tasavvur konusunu değerlendirirken öncelikle şirkten, hurafelerden, imkansız zıtlıklardan uzak bir intisabı öngörür. Çünkü böyle bir şart olmaksızın kul için intisab-ı imani istikametli olmaz. Bunun yanı sıra müellif, insan için intisab-ı imaninin etkin hale gelmesine yönelik tevhid akidesine dayalı bir tefsir yapar. Bu yolla zaafın nasıl kuvvete, cüz’i yardım dilemenin nasıl külli yardım dilemeye dönüştüğü, intisap edenin maddi olarak küçük olmasına rağmen nasıl büyüklük ve değer kazandığı açıklanır. İşte bu şekilde Bediüzzaman’a göre tevhid cevheri intisab-ı imani ile kendisini gösterir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İntisab-ı imani ve kulluk

Yukarıda intisab-ı imaninin tarifini yaparken bunun Allah’a kulluk yolunda vicdani bir bağlılık olduğunu söylemiştik. Ubudiyet mefhumu hakkındaki Bediüzzaman’ın tefekküre dayalı tespitlerini incelediğimizde şu neticeye ulaşabiliriz: İntisap kelimesi, taşıdığı manaları itibarıyla Ubudiyet kelimesinin manasıyla paralellik arzeder. Zira intisap eden kul, bu intisabıyla Vahid-i Kahhar olan Allah’a kulluk yapmış olmaktadır. Bu ise yaratılıştan kaynaklanan görevlerin en büyük gayesidir. Tıpkı şu ayet-i kerimede buyurulduğu gibi: **“Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”**¹⁷ Kulluk konusunda intisap manası ayrı bir zevk kaynağıdır. Güzellikleri sürekli tazelenir. İmani bağla daimi bir şuur kazandırır. Hizmet temeli üzerine kuruludur. Bu yolla kul sabah akşam Rabbiyle irtibat kurar. Zevkî bağı hissetme durumu, kulun kalbinde böylece gerçekleşir. Üstelik bu durum herkese nasip olmaz. Bilakis, imanî intisap manasının tahakkukuyla ortaya çıkan bir güzellik dalgasıdır. Sadece Allah’ın hususi kullarına mahsustur. Bu açıdan Allah’ın kulu (Abdullah) olma mücerred bir isim olmaktan öteye, isnadî bir mananın gerçekleşmesi demektir. Bu da, ancak insanın

¹⁶ RNK, C. 1, s. 124.

¹⁷ Zariyat Suresi, 58.

varlık sıfatını sürekli olarak taşıyabilmek için kendisini yaratana sürekli dua etmesiyle gerçekleşir. Böylece şu ayetteki hedef kendisini gösterir: “**Cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.**” Görüldüğü gibi bu ayette fiili bir şart ileri sürülmektedir.

Bediüzzaman’ın, mefhumî manasıyla Abdullah olan insanı muhatap olarak söylediği şu sözler ne güzeldir: “Herbir zîhayat, öyle bir Mâlik-i Zülcelâle mensubiyeti ve memlûkiyeti cihetiyle, nazarımda binler derece bir ehemmiyet, bir kıymet kesb ettiler.”¹⁸ Bu uyanmaya dair yapılan bir çağrıdır. Bu yolla kişi, kendi mahiyetinde gaflet ve zulmet sebebiyle gaib olan hakikatini idrak eder. Bu öyle bir idraktır ki, darlıktan genişliğe doğru çıkar ve kişi kendisini büyük bir coşku içinde bulur. Çünkü artık iman nurunu elde etmiştir. “Sırr-ı tevhid ile, Rahmân ve Rahîm olan Zât-ı Zülcelâlin, umumî kanunların tazyikatları ve hadîsatin tevacümü altında ağlayan ve sızlayan o sevimli memlûklerine, kanunların fevkinde olarak, ihsanat-ı hususiyesi ve imdadat-ı hassası ve doğrudan doğruya herşeye karşı rububiyet-i hususiyesi ve herşeyin tedbirini bizzat kendisi görmesi ve herşeyin derdini bizzat dinlemesi ve herşeyin hakikî mâliki, sahibi, hâmfisi olduğunu, sırr-ı Kur’ân ve nur-u iman ile bildim.”¹⁹ O halde kulluk, vicdanî bir şuurdur. İntisapla kul, bu şuru

elde eder. Bu ise şu ifadelerdeki sonucu ortaya çıkarır. “Hem ^{أَيَّاكَ نَعْبُدُ} -hitabına terakki etmek, yani küçüklüğü, hiçliği, kimsesizliği ile beraber, Ezel ve Ebed Sultanı olan Mâlik-i Yevmiddîne intisabıyla şu kâinata nazdar bir misafir ve ^{أَيَّاكَ نَعْبُدُ وَأَيَّاكَ نَسْتَعِينُ} -demekle ehemmiyetli bir vazifedar makamına girip, bütün mahlûkat namına, kâinatın cemaat-i kübrâsı ve cemiyet-i uzmâsındaki ibâdât ve istiânâtı Ona takdim etmek.”²⁰

Bu noktadan hareketle namazlarda Fatiha suresinin okunmasının farz oluşuyla ilgili olarak teşrî-i Rabbanî’nin hikmeti de anlaşılabilir.

Gerçekten Fatiha suresi, namazın önemli bir rûknüdür. Bu yüzdendir ki, her gün namaz içinde kırk defa tekrar edilir. Fatiha’nın da merkezinde “İyyâke na’bûdü” ifadesi vardır.

“İyyâke na’bûdü”nün tekrarı –hakikatte tekrar sözkonusu değildir. Her bir zikir ve tilâvet esnasında yeniden bir tesis ve başlangıç söz konusudur- gafil olan kulun kalbine sürekli uyarılar bırakır. “Sen Allah’a kulluktan sakın ayrılma” der. Aynı şekilde sürekli olarak Allah’ı hatırlında tutan kulun kalbine de uyarılarda bulunur. Gaflete ve uykuya dalmaktan sakındırır. Kulluk kâsesinden içilen suyun lezzeti böylece sürekli yenilenir. Bu hal ise Rahman-ı Rahim, Malik-i Yevmiddin olan Allah’ın o kula vereceği sonsuz hediyelerin bir başlangıcıdır.

¹⁸ RNK, C. 1, 850.

¹⁹ RNK, C. 1, s. 850.

²⁰ RNK, C. 1, s. 18.

Bu sürekli yenilenen deveran, kulluk yörüngesinin şaşmadan devamını sağlar. Bu yolla kul, kulluğun güzelliğinin devamlı şuurundadır. Bu şerefli sıfat, Rahman'ın sadece kendisine intisap edenlere ihsan ettiği bir özelliktir. Bu güzelliğin değerini çoğu insan bilmez. Sadece tadanlar bilir.

Burada, tasavvur ve tatbik özellikleri kulun kalbinde bir araya gelmektedir. Onun intisabı hem şuuruna, hem hareketlerine adeta nakış nakış işlenir. Bunların tamamı ise onun ahlakını oluşturur. Hz. Aişe (r.anha) Resulullah'ın (a.s.m.) ahlakını soranlara şu cevabı vermişti: **"Onun ahlakı Kur'andır"**²¹ Yani Kur'anın bir tercümesi, vicdanî ve içtimaiî gidişatını en iyi şekilde gösteren kulluğu Onun ahlakını oluşturuyordu. Allah'a olan itaati, rıza ve muhabbete ulaşmasına vesile olmuştu. Bu özelliği Bediüzzaman'ın tabiriyle Onun intisabının güzel bir göstergesi olan kulluğuydu. Tıpkı şu sözlerle vurgulandığı gibi: *"Kur'ân-ı Hakîm'de yüz yerde "er-Rahmânü'r-Rahîm" sıfatlarıyla kendini bizlere takdim eden ve daima zeminin yüzünde merhamet isteyen zîhayatların imdadına rahmetini gönderen ve gaybdan her sene baharı hadsiz nimet ve hediyeleriyle doldurup rızka muhtaç bizlere yetiştiren ve zaaf ve acz derecesi nisbetinde rahmetinin cilvesini ziyade gösteren bir Hâlık-ı Rahîmimizin rahmeti, bu ihtiyarlığımızda en büyük bir rica ve en kuvvetli bir ziyadır. Bu rahmeti bulmak, iman ile o Rahmân'a intisap etmek ve ferâizi kılmakla Ona itaat etmektir."*²²

*Kişi, "hadsiz küllî vazifelerini Hâlık'ın izniyle ve kuvvetiyle ve Hâlîka intisap ve istinad ile ve Sâninin cilve-i kudretiyle ve bir anda, şimşek sür'atinde ve Hüve telâffuzu ve havanın temevvücü suhuletinde yapar."*²³

Bediüzzaman'ın ifade ettiği gibi bu idrak, insanın intisap manasındaki zevki almaya başlamasında en önemli merhaledir. İnsanların çoğu Allah'a ibadet ederler. Ancak bu manen değil şeklen olur. Bâtınen değil zahiren gerçekleşir. Hakikaten değil, mecazendir. Tıpkı pek çok müslümanın Abdullah, Abdülmelik, Abdülkuddûs isimlerini taşıdıkları halde bu isimlerin manalarını taşımamaları gibi. Pek azı ise ismindeki hakikate uygun bir yaşayış içindedir. Bunların dışındakiler ise halleri, fiilleri ve özellikleriyle taşıdıkları ismin tam tersine hareket ederler.

Abdiyyet (kulluk), tahkikî manada vazife ve gaye itibarıyla üzerine düşen yükümlülüğün idraki demektir. Bu ise intisap makamına ulaşmanın ilk basamağını oluşturur. **"Sen eğer bir kul isen, sen o zaman memluksun"** manasını dikkate alır. Her kim memluk ise, elinde kendisine ait hiçbir şey yok demektir. Ondaki her şey Vahid, Kahhar ve her şeyin hakiki Maliki olan Allah'a aittir. Abdiyyet (kulluk) bağı ise, müntesibi kendisine intisap edilene, yani Allah'a bağlayan çok güzel bir bağıdır. Bu bağda, yani intisabın gerçekleşmesinde çok önemli bir manâ vardır. Lügatî açıdan kökleri üzerinde yaptığımız araştırmalar ve Bediüzzaman'ın kul-

²¹ Müslim

²² RNK, C. 1, s. 702.

²³ RNK, C. 1, s. 61.

landığı istilâhî manalar bizi bu sonuca ulaştırmaktadır. Abdiyyet bağı ancak Allah'a ulaştırılacak yolda gitmekle olur. Bu ise şumullü bir taat, mutlak bir huzû ile derece derece gerçekleşir. Abdin (kulun) durumu efendisinin önünde her an emir veya yasak bekleyen bir hizmetkarın durumundan farksızdır. Çünkü insan kulluk için yaratılmıştır. O halde yapması gereken tek şey intisaptır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İntisab-ı imanî ve Tecelli-yi Rabbanî

Tecelli-yi Rabbanî'nin manası şöyle açıklanabilir: Bir abd, muvahhid (tevhide inanan) ve her şeyi Allah'a isnad ederek O'na intisap eden bir kul, kalbinde imanın aydınlığıyla tasaffi eder. Bu aydınlık dışına da yansır. Esmâ-ül Hüsnâ'nın, Rabbanî sanat nakışlarının yansımalarını üzerinde taşımaya başlar.

Her şeyde Vahid-i Ehad olan Allah'ın Vahdaniyetini müşahede eder. Kalbi ve vicdanıyla kendisine sunulan ihсанlardaki her türlü güzelliği keşfeder. Hakiki manadaki intisab-ı imanî ile hasıl olan safi tevhid inancıyla kul, Kur'anî anlamda bir velayet mertebesine terakki eder. Bir hadis-i kudsîde buyurulduğu gibi: *"Bir kulum nafilelerle bana yaklaşır; tâ ki Ben onu seveyim. Onu sevdiğim zaman onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Benden ne isterse onu veririm. Neyden sakınırsa ona karşı korurum."*²⁴ O halde böyle bir durum bir tecelli-yi nuranîdir ki, kulun kalbi bu nurla dolmuş ve taşmıştır. Bu yolla Rahmanî velâyetin en hususî makamlarına ulaşır. Bu ise kulluk ve tevhid açılarından Vahid-i Ehadî ihlâslı bir şekilde intisab-ı imanî ile bağlanmak demektir.

Bu mana Said Nursî'nin de üzerinde durduğu manadır. Uzun bir tefekkür ve tedebbürün ardından zevkine vardığı bir noktadır. Şöyle der: *"Evet, başında şuur ve yüzünde gözü bulunana, şu kâinat ve şu mevcudattaki nizam ve mizan ve tanzim ve tevizin, bir tek, yektâ, Vâhid, Ehad, Kadîr, Mürîd, Alîm, Hakîm bir Zâtı, vahdâniyet mertebesinde gösterir. Evet, herşeyde bir birlik var. Birlik ise biri gösterir. Meselâ, dünyanın lâmbası olan güneş birdir; öyleyse dünyanın mâliki dahi birdir. Meselâ, zemin yüzündeki zihayalların hizmetçileri olan hava, ateş, su birdir; öyleyse onları istihdam eden ve bizlere musahhar eden dahi birdir."*²⁵

Bu ifadeler mü'minin vicdanında intisabın meydana getirdiği güzel hasletleri beyan etmektedir. Bu güzel hasletler ise nurların ve sırların yansıdığı bir ayna olduğunu gösterir. *"İnsan, nur-u iman ile âlâ-yı illiyyîne çıkar, Cennete lâyük bir kıymet alır. Ve zulmet-i küfür ile esfel-i sâfilîne düşer, Cehenneme ehil olacak bir vaziyete girer. Çünkü iman, insanı Sâni-i Zülcelâline nisbet ediyor. İman bir intisaptır. Öyleyse, insan, iman ile insanda tezahür eden san'at-ı İlâhiye ve nukuş-u esmâ-i Rabbâniye itibarıyla bir kıymet alır. Küfür o nisbeti kat eder. O kat'dan, san-*

²⁴ Buhari

²⁵ RNK, C. 1, s. 453.

*'at-ı Rabbâniye gizlenir. Kıymeti dahi yalnız madde itibarıyla olur. Madde ise, hem fâniye, hem zâile, hem muvakkat bir hayat-ı hayvanî olduğundan, kıymeti hiç hükümindedir.'*²⁶

İnsan sayfasında İlahi sanatların zuhuru, yine insan aynasında Esmâ-ül Hüsnâ'nın güzelliklerinin ve yüce nakışlarının yansması ancak o sayfanın ve aynanın saflığı ve temizliği ile gerçekleşebilir. Bu saflığa ulaşmak ise ancak hizmet, ihlâs, Allah yolunda fani olmakla gerçekleşebilir. Daha önceden de ifade ettiğimiz gibi intisap; hizmete dört elle sarılmak, yani hakiki kulluğu gerçekleştirmek için bütün işlerini, davranışlarını ve tavırlarını özenle gerçekleştirmek demektir. Yani Hukukullahâ riayet etmektir. Tıpkı Hâris b. Esed el-Muhasibî'nin yorumladığı gibi.

İman, insanın bizzat kendi üzerinde tecellilerin ızharına ve güzelliklerin yansmasına kefildir.

Şüphesiz ki bu halis bir imandır ve Allah'a intisabı peşinden getirir. Hakiki manada kulluğun gerçekleşmesine imkan tanır. İnsanın iç alemi tasaffi eder. Basiret aynası cilalanır. Bu özellikleri taşıyan bir kul, Allah'ın nuruyla görür. Rahmanî velayet tecellilerine mahzar olur. Bu konuda Bediüzzaman şöyle der: "*Sâniine intisaptan ibaret olan iman, insandaki bütün âsâr-ı san'atı izhar eder. İnsanın kıymeti, o san'at-ı Rabbâniye'ye göre olur; ve âyine-i Samedâniye itibarıyladır. O halde, şu ehemmiyetsiz olan insan, şu itibarla bütün mahlûkat üstünde bir muhatab-ı İlâhî ve Cennet'e lâayk bir misafir-i Rabbânî olur.*

*Eğer kat-ı intisaptan ibaret olan küfür, insanın içine girse, o vakit bütün o mânidar nukuş-u esmâ-i İlâhiye karanlığa düşer, okunmaz. Zira, Sâni unutulsa, Sânie müteveccih mânevî cihetler de anlaşılmaz, adeta baş aşağı düşer. O mânidar âli san'atların ve mânevî âli nakışların çoğu gizlenir. Bâki kalan ve gözle görülen bir kısmı ise, süflî esbaba ve tabiata ve tesadüfe verilir, nihayet sukut eder."*²⁷

O halde intisab-ı imani kalbin cilası, kalp aynasının lambasıdır. Bu yolla onun üzerinde Rabbânî tecelliler, nuranî güzellikler kendisini gösterir: Öyle bir noktaya gelir ki, artık bir şeye baktığı zaman Allah'ın nuruyla görmeye, işittiği zaman Allah'ın nuruyla işitmeye başlar. Bu ise en yüksek velayet mertebelerindedir. Muhabbet yoluna sülûk edenlerin hedefledikleri en üstün makamdır.

BESİNCİ BÖLÜM

İntisab-ı İmanî ve Harika Bir Kuvvete Dayanma

²⁶ RNK, C. 1, s. 132.

²⁷ RNK, C. 1, s. 132.

Kul intisap yoluyla manevi mertebeler kat'edip, kalben tasaffi ettiğinde, Rabbanî tecellilere mazhar olur. Kalp aynasında Esmâ-ül Hüsnâ'nın nurları yansır. Bu durumda büyük bir İlahî yardıma vasıl olunur. Allah'ın hıfzı altında her türlü tehlikeden emin hale gelinir. Allah'ın izniyle, karşılaştığı bütün zorlukların üstesinden gelinebilir. İntisapla gerçekleşen kulluk, insana çok büyük feyizler sağlar. Büyük bereketler hasıl olur. Esmâ-ül Hüsnâ'nın ve yüce sıfatlarının gölgesi altında yaşamaya başlar. Her bir hareketi bu aydınlık doğrultusunda gerçekleşir. Onun hidayeti ve ismiyle tasarruf eder. Böyle bir insanı gören herkes, onun İlahi bir destek ve yardım altında olduğunu şeksiz şüphesiz görür.

Bu tecelliler kulun önüne İlahi kuvvetin hazinelerinin kapılarını aralar. Onun azim saltanatından medet bekler. Böylelikle o kul, efendisinin ismiyle tasarruf eden bir hizmetkar konumunda bulunur. Kendi kuvvetinden çok, efendisinin kuvvetine dayanır. Bu yaklaşım ise tevekkül makamının cevheri ve asıl güzelliğinin sırrıdır. Bediüzzaman der ki: *"İmanı elde eden ruh-u beşer, mânisiz, müdahalesiz, hâilsiz, mümanaatsız, her halinde, her arzusunda, her anda, her yerde o ezel ve ebed ve hazâin-i rahmet mâliki ve defâin-i saadet sahibi olan Cemâl-i Zülcelâl, Kadîr-i Zülkemâlin huzuruna girip hâcâtını arz edebilir. Ve rahmetini bulup kudretine istinad ederek kemâl-i ferah ve süruru kazanabilir."*²⁸

İntisap sırrı, intisap eden kulun fiilini farklı bir konuma yerleştirir. Artık bu fiil, kulun kendi zatına ve ismine bağlı değildir. İntisap ettiği efendisinin ismiyle gerçekleştirilmiş bir fiildir. Bu yüzden kul, efendisinin sahip olduğu kuvvet, azamet, heybet ve celâl gibi özellikleri temsil eder konumdadır. Kalbinin tasaffi etmesi oranında da Melik-i Azim'in nurlarını aksettirir. Bu durum ise şu hadis-i kudside varid olan velayetin bir başka suretini teşkil eder: **"O kulumu sevdiğimde işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum."**²⁹ Bediüzzaman bu konuyu şöyle açıklar: *"Madem o kudret-i ezeliyeye istinaden hareket ediyorlar ve o ilm-i ezelnin düsturuyla çalışıyorlar; işte o eserler, o kudrete göre vücuda gelir. Yoksa o küçük, ehemmiyetsiz şahsiyetlerine bakmakla o eserler küçülmez. O kudrete intisap kuvvetiyle bir sinek, bir Nemrud'u gehertir. Karınca, Firavun'un sarayını harap eder. Zerre gibi küçük çam tohumu, dağ gibi koca bir çam ağacının yükünü omuzunda taşıyor. Bu hakikati çok risalelerde ispat ettiğimiz gibi, nasıl ki bir nefer, askerlik vesikasıyla padişaha intisap noktasında, yüz bin defa kendi kuvvetinden fazla, bir şahı esir etmek gibi eserlere mazhar olur. Öyle de, herşey, o kudret-i ezeliyeye intisabıyla, yüz bin defa esbab-ı tabiiyenin fevkinde mucizât-ı san'ata mazhar olabilir."*³⁰

Rabbanî kuvvetten medet istemek, çok değerli hazinelerin kapısını aralayan bir anahtar olur. Tefekkür, tedebbür, zikir ve dua bu hazinelerden istifadeyi daha da ziyadeleştirir. Böylece yüksek bir kulluk zevki vicdanlarda hasıl olur. Rabb-i

²⁸ RNK, C. 1, s. 449.

²⁹ Buhari

³⁰ RNK, C. 1, s. 712.

Azım'in yüce makamına istinad etmekle büyük bir emniyet gerçekleşir. Said Nursi gurbette yaşadığı örnek bir olayı bir eserinde aktarır. Hayatı boyunca maruz kaldığı sayısız bela ve musibetlere, düşmanlarının tasallutlarına, kendine reva gördükleri baskı ve zulümlere karşı yaklaşımını şöyle dile getirir: *"İşte, ihtiyarlığımın sergüzeştliğinden gelen ağrılara ve meyusiyetlere, imandan ve Kur'an'dan imdada yetişen kudstî tesellilerle bu ihtiyarlığımın en sıkıntılı bir senesini, gençliğimin en ferahlı on senesine değiştirmem. Hususan hapiste farz namazını kılan ve tevbe edenin herbir saati on saat ibadet hükmüne geçmesiyle ve hastalıkta ve mazlumiyette dahi herbir fâni gün, sevap cihetinde on gün bâki bir ömrü kazandırmasıyla, benim gibi kabir kapısında nöbetini bekleyen bir adama ne kadar medar-ı şükrandır, o mânevî ihtardan bildim, "Hadsiz şükür Rabb'ime" dedim, ihtiyarlığımı sevindim ve hapsime razı oldum. Çünkü ömür durmuyor, çabuk gidiyor. Lezzetle, ferahla gitse, lezzetin zevâlî elem olmasından, hem teessüf, hem şükürsüzlükle, gafletle, bazı günahları yerinde bırakır, fâni olur, gider. Eğer hapis ve zahmetle gitse, zevâl-i elem bir mânevî lezzet olmasından, hem bir nevi ibadet sayıldığından, bir cihette bâki kalır ve hayırlı meyveleriyle bâki bir ömrü kazandırır. Geçmiş günahlara ve hapse sebebiyet veren hatalara kefarete olur, onları temizler."*³¹

Rabbanî kuvveti talep etme ancak intisab-ı imani ile gerçekleşir. Said Nursi'ye göre intisap, tevhid-i Rububiyet konusunda yakîn tahakkuk etmesiyle tamam olur.

Said Nursi bu meseleyi açıklamak için bir temsili hikayecik anlatır. Bu hikayecik, Risale-i Nur'un çeşitli yerlerinde aktarılır. Ancak bu tekrarlar büyük bir fayda mülahazasıyla olduğu için, farklı zevkleri de beraberinde getirir. Hemen bütün risalelerinde olduğu gibi, öncelikle kendi nefesine seslenir ve kendi nefsiyle birlikte hisse almak isteyenleri dinlemeye davet eder:

"Bismillâh ne büyük, tükenmez bir kuvvet, ne çok, bitmez bir bereket olduğunu anlamak istersen, şu temsili hikâyeciğe bak, dinle. Şöyle ki:

Bedevî Arap çöllerinde seyahat eden adama gerektir ki, bir kabile reisinin ismini alsın ve himayesine girsin-tâ şakîlerin şerrinden kurtulup hâcâtını tedarik edebilsin. Yoksa, tek başıyla, hadsiz düşman ve ihtiyacatına karşı perişan olacaktır. İşte, böyle bir seyahat için, iki adam sahrâya çıkıp gidiyorlar. Onlardan birisi mütevazî idi, diğeri mağrur. Mütevazî, bir reisin ismini aldı; mağrur almadı. Alanı her yerde selâmetle gezdi. Bir kâtu't-tarîke rast gelse, der: "Ben filân reisin ismiyle gezerim." Şakî def olur, ilişemez. Bir çadıra girse o nam ile hürmet görür. Öteki mağrur, hürün seyahatinde öyle belâlar çeker ki, tarif edilmez. Daima titrer, daima dilencilik ederdi. Hem zelil, hem rezil oldu.

İşte, ey mağrur nefsim, sen o seyyahsın. Şu dünya ise bir çöldür. Aczîn ve fakrın hadsizdir. Düşmanın, hâcâtın nihayetsizdir. Madem öyledir; şu sahrânın Mâlik-i

³¹ RNK, C. 1, s. 724.

Ebedîsi ve Hâkim-i Ezelîsinin ismini al. Ta bütün kâinatın dilenciliğinden ve her hâdisâtın karşısında titremeden kurtulasın.

Evet, bu kelime öyle mübarek bir definedir ki, senin nihayetsiz aczin ve fakrın, seni nihayetsiz kudrete, rahmete raptedip Kadîr-i Rahîmin dergâhında aczi, fakrı en makbul bir şefaathçi yapar. Evet, bu kelime ile hareket eden, o adama benzer ki, askere kaydolur, devlet namına hareket eder, hiçbir kimseden pervâsı kalmaz. Kanun namına, devlet namına der, her işi yapar, her şeye karşı dayanır.”³²

ALTINCI BÖLÜM

İntisab-ı İmani ve Zaman Kavramı

İnsandaki hususi latifeler, yüksek sırlar, benzersiz güzellik zevkleri intisap eden kul için kolayca erişilebilecek nimetlerdir. Böyle bir kul Rabb'ine olan yolculuğunda, zaman mefhumuyla ilgili çok acıp kalbî gözlemler yapar. İntisabın verdiği yüksek hazlarla bütün hisleri ve şuru devamlı uyarı altındadır. Son derece saf ve cilalanmış olan kalp aynasında binlerce mana tecelli etmeye başlar. Zaman kavramının ifade ettiği mana bu zevkleri ifade için yetmez olur. Yani kul elde ettiği manevi zevklerle ebedi hayatın lezzetlerini almaya başlar. Esmâ-ül Hüsna'nın tecellilerine mazhar olur. Bu ise insanı beka ve sermediyetle bağlantılı hale getirir. Bu İlahî isimlerden bazıları şunlardır: Hayy, Kayyum, Baki, Ezel, Âhir, Vâris...

İntisab-ı imaninin fani olan kul ile Baki olan Rabb'i arasında ortaya çıkardığı ittisâ (bağlantı) intisap eden mü'minin kalbini beka nurlarının aydınlığıyla doldurur. Bu kulluk intisabıyla, nisbî olan bir şey mutlak (sınırsız) olana izafe edilmiş olur. Bu izafetle bir mana kazanır. Dünyevi bir zaman diliminde yaşarken aynı anda uhrevi ve ebedi bir hayat sürer. Esmâ-ül Hüsna'daki beka güzelliğine şahid olan vicdanında, o kişinin ömrü ebediyete dönüşür. Ölüm vaki olduğunda başka güzelliklerin kapısı aralanmış olur. Böylelikle dünyadayken ebediyeti gözlemleyen insan, ebediyeti yaşamaya başlamıştır. Ebediyete intikali ise hakkaiyakîn olan bir hakikat aynelyakîne dönüşür. Böyle bir zevki tadan insanlar için intisap makamından daha üstün ne olabilir? Bedüzzaman şöyle der: *“İntisab-ı imanî sırrıyla bir dakikalık vücut, intisab-ı imanîden mahrum binlerce seneye mukabil gelir. Hatâ o bir dakika, merâtib-i vücut itibarıyla diğer binler seneden daha etem ve daha geniştir.”³³*

Bu özellik ancak Hayy ve Baki olan Allah'a ebedi bir intisapla gerçekleşen kulluk mefhumuyla ortaya çıkar. Çünkü, *“bekanın lezzet ve saadeti, aynen ve daha mükemmel bir tarzda Bâki-i Zülkemâlin bekasına ve benim Rabbim ve İlâhum olduğuna imanımda ve iz'ânımda ve îkanımda vardır. Çünkü onun bekasıyla benim*

³² RNK, C. 1, s. 3.

³³ RNK, C. 1, s. 787.

için lâyemut bir hakikat tahakkuk eder. Zira "Benim mâhiyetim hem bâki, hem sermedi bir ismin gölgesi olur; daha ölmez" diye şuur-u imanî ile takarrur eder."³⁴

Bu mana, daha önceden de ifade edildiği gibi Allah'a intisapla bağlantılı be-kaya mazhar olma demektir. Kul arzî zaman perdesini yırtar. Rahmana yönelerek yaptığı münacatla kopmaz bir bağ kurar. "Sizden biriniz namaz kıldığında Rabbine münacatta bulunsun"³⁵ emrini yerine getirir. Artık zaman ekseninin dışında yaşamaya başlamıştır. Beka ziyafetinden doyasıya istifade eder. "An" kelimesi, ebediyeti ifade etmeye başlamıştır. Bakî isminin bir tek lem'asına mahzar olmuştur. Kul artık, bu ismin gölgesinde yaşamakta, onun ebedi meyvelerinin tadına bakmakta, kalbi sermedi nimetlerin lezzetleriyle dolmaktadır.

Böyle bir kulun önüne ölüm çıksa dahi, onun için ölüm artık alem-i bakiye geçiş için latif bir tezkere haline gelmiştir. Bu şekilde intisap eden mü'min, dünya hayatını ahiret hayatının mukaddimesi olarak yaşar. Gaflet içine dalanlar, fanilikte boğulanlar ve fani dünyanın günlerine bağımlı olan insanlar ise sürekli olarak ölüm korkusuyla yaşarlar. Ölüm orağının hasat mevsimini bekler dururlar. Bunlara karşılık emniyet içinde mutmain olarak yaşayanlar ise, Bakî'nin sarsılmaz kalesine intisap ile sığınanlardır. Bunlar beka lezzetini iki yönden tadarlar: "Hem

أَيَّكَ نَعْبُدُ

-hitabına terakki etmek,, yani küçüklüğü, hiçliği, kimsesizliği ile beraber, Ezel ve Ebed Sultanı olan Mâlik-i Yevmiddine intisabıyla şu kâinatta nazdar bir misafir ve ehemmiyetli bir vazifedar makamına gi-

رِيبَ، أَيَّكَ نَعْبُدُ وَأَيَّكَ نَسْتَعِينُ

rip, demekle bütün mahlûkat namına, kâinatın cemaat-i kübrâsı ve cemiyet-i uzmâsındaki ibâdât ve istiânâtı Ona takdim etmek."³⁶

YEDİNCİ BÖLÜM

İntisab-ı İmani ve Varlıklarla Kardeşlik

İntisabın zamanla bağlantısı konusunda görüşlerini aktardığımız Said Nursi'nin ortaya koyduğu bir diğer mefhum ise "Varlıklarla Kardeşlik"tir.

Pek çok müellif ve İslâm düşünürü bu manayı farklı şekillerde ifade eden yorumlar yapmışlardır. İnsanların diğer varlıklarla olan kardeşlik bağlarından bahsetmişlerdir. Çünkü bütün varlıklar Allah'a kullukta bulunmakta ve O'na hamd ederek tesbih etmektedirler. Bu hakikatin kaynağı ise şu ayettir: "Hiçbir şey

³⁴ RNK. C. 1, 873.

³⁵ Buhari

³⁶ RNK. C. 1, s. 18.

yoktur ki, O'nu hamd ederek tesbih etmiyor olsun."³⁷ Resulullah (a.s.m.) Uhud dağı için şöyle buyurur: "Bu dağ bizi sever, biz de onu severiz."³⁸ Bu konuda görüş beyan eden alimlerin aktardığımız ayet, hadis ve benzeri naslar hakkındaki değerlendirmeleri, aynı Mabud'a ibadet etmelerinden hareketle Müslümanlar gibi aynı imana ve İslâm'a bağlı insanlar arasındaki kardeşliğe benzer bir kardeşliğin insanlarla diğer varlıklar arasında da bulunduğu yönündedir. (Örneğin Muhammed Kutub'un Menhecü'l-Fenni'l-İslam isimli eserine bakabilirsiniz.)

Bediüzzaman'ın bu naslara yaklaşımı diğer alimlerden farklıdır. Bu konudaki değerlendirmeleri zamanla bağlantılı intisap mefhumuyla irtibatlıdır. Buna göre intisap eden bir kul, sadece Allah'a kulluk noktasında diğer varlıklarla kardeş olmanın ötesinde, varlık aleminde olmakla da ortak bir paydayı paylaştıkları için kardeşirler. Bundan kastedilen mana şudur: Baki'yle intisap halinde bulunan sair varlıklarla ömür bakımından bir bağ kurulur. Allah'a intisap eden kul, sair varlıklarla arasında bir kardeşlik hisseder. Çünkü o, kulluğu açısından varlığının devam edeceğini düşünür. Şu fani bedeni ve vücudu yok olsa da, kulluğu süreklidir. Bu durumda kulluğa dayalı kardeşlik ve bütün varlıkların Vahid-i Ehad'in yarattığı eserler oluşu esası üzerine kurulu muhabbet bağları o kulun kalbinde yer eder. Ebediyeti bu alemde hissettiği için, kendi fani vücudu bu alemde ayrılsa da, varlık alemindeki mevcudat var oldukça onlarla olan kardeşliği de devam edecektir. Bu manevi ve zevkî şuur, kulun kalbine sekinet ve itmi'nan doldurur. Tıpkı, kendi eliyle yetiştirdiği çocuğunun gelişip büyümesiyle ömrünün uzadığını hisseden baba gibi kalbi huzurla dolar.

İntisap eden mü'min, bütün varlıkların Allah'a kulluk noktasında kendisiyle ortak olduğunu, Esmâ-ül Hüsnâ'ya intisapta onlarla yanyana bulunduğunu hisseder. Böylece her bir varlıkla aralarında bağ oluşur. Bu bağ sayesinde kendisi gibi kullukta bulunan varlıkların olduğu sürece kendi kulluğunun ve ibadetinin devam edeceğini düşünür. Bediüzzaman bu noktayı şöyle açıklar: "*Ben de baktım ve iman gözüyle gördüm ki, bu zerrecik vücudum, her mü'minin vücudu gibi, hadsiz bir vücudun aynası ve nihaysiz bir inbisatla hadsiz vücutları kazanmasına bir vesile ve kendinden daha kıymetli, bâki, müteaddit vücutları meyve veren bir kelime-i hikmet bulunduğunu ve mensubiyet cihetiyle bir an yaşaması, ebedî bir vücut kadar kıymetli olduğunu ilmelyakin ile bildim. Çünkü, şuur-u imanla bu vücudum Vâcibü'l-Vücudun eseri ve san'atı ve cilvesi bulunduğunu anlamakla, vahş evhamdan ve hadsiz firaklardan ve hadsiz müfarakat ve firakların elemelerinden kurtulup, mevcudata, hususan zîhayatlara taallük eden ef'âl ve esmâ-i İlâhiye adedince uhuvvet rabitalarıyla münasebet peydâ eylediğim, bütün sevdiğim mevcudata, muvakkat bir firak içinde daimî bir visal var olduğunu bildim. İşte, iman ile ve imandaki intisap ile, her mü'min gibi, bu vücudum dahi hadsiz vücutların firaksız*

³⁷ İsra Suresi, 44.

³⁸ Müttefekun Aleyh

envârını kazanır. Kendi gitse de onlar arkada kaldığından, kendisi kalmış gibi memnun olur.

Hülâsa, ölüm firak değil, visaldir, tehdil-i mekândır, bâki bir meyveyi sümbül vermektir.”³⁹

İşte bu varlığa dayalı bağın ölümden sonra da varlığını devam ettirmesi söz konusudur. Elbette bu bağ, bazı dinsizlerin iddia ettikleri gibi tenasuh inancından çok farklıdır. Vahid-i Ehad olan Allah'ın birliğine dair derin tefekkür ve tedebbürle ulaşılabilecek yüksek bir mana taşır. Müslüman'ın üstlendiği kulluk vazifesi onu, tıpkı O'na ibadeti sevdiği gibi O'nu sevmeyi de gerektirir. Böylece Mabuda olan sevgi, O'na ibadet eden her şeyi sevmeyi gerektirir. Buradan hareketle, Vahid-i Kahhar olan Allah'a ibadet, kulun vicdanında itminan meydana getirir. Çünkü öldükten sonra da severek yaptığı kulluk vazifesini eda edecek sayısız kardeşlere kavuşur.

Mabuda ibadette bulunmayı ifrat derecesinde sevme özelliği, doğrudan diğer varlıkların ömürleriyle birlikte kalan ömrünü de uzatmış olur. Varlık görevi kaim olduğu sürece Allah'a ibadet de devam edecektir. Ömür süresinin bitimi ise mü'mine göre bir kulluk konumundan bir başka kulluk konumuna geçiş demek olacaktır. Bunlardan biri alem-i şehadette, diğeri alem-i gaybda olsa da kulluk sürekli devam edecektir.

Birincisi vazife aleminde, diğeri ziyafet aleminde olsa da, hiçbir şey değişmeyecektir. O halde varlığa dayalı kardeşlik bakidir. Kulluk sürdürükçe devam edecektir. İster bu alemde, ister diğer alemde olsun. Bu bakış açısı ise insanın Vahid-i Kahhar, Rabbü'l-Alemin olan Allah'ın huzurunda mutlak bir huzû halinin gerçekleşmesini netice verir. Böyle bir kul, bu alemde Uluhiyet-i Sermedi açısından Allah'ın eşi ve benzeri olmadığına dair kesin bir inanç elde eder.

Kevnî kulluk, hakiki varlıkla Allah'a kullukta bulunmayı gerektirir. Bediüzzaman bu konuda şöyle der: *“Hem o şuur-u imanla mahbub-u mutlak olan Kemâl-i Mutlakın varlığı bilinmekle, şedit ve fitrî olan muhabbet-i Zâfî tatmin edilir. Hem Bâki-i Sermedînin bekasına ve varlığına ait o şuur-u imanî ile kâinatın ve nev-i insanın kemâlâtı bilinir ve bulunur. Ve kemâlâta karşı fitrî meftuniyet, hadsiz elemelerden kurtulup zevk ve lezzetini alır.”⁴⁰*

Sair varlıklarla kardeşliği hissetme açısından varlık alemini sınırsızdır. Bunu hisseden insan, her bir varlıkla rahmanî bir ünsiyet kurar. İntisap eden kul, Rabb'ine olan yolculuğunda bu kardeşlerinin yardımını yanbaşımda hisseder.

HATİME

³⁹ RNK, C. 1, s. 720.

⁴⁰ RNK, C. 1, s. 873.

Böyle Fatıha makamında sözü hitama erdirirken, bu çalışmaya Bediüzzaman'ın intisap makamıyla ilgili görüşlerine de bir giriş yapmış olduk. Bediüzzaman gibi Rabbanî bir zatın ele aldığı bir konuya giriş yapmaktan aslen aciz ve fakiriz. Sözü yine kendisine bırakalım:

"Ey kimsesiz, garip, biçare hasta! Hastalığınla beraber kimsesizlik ve gurbet, sana karşı en katı kalpleri rikkate getirirse ve nazar-ı şefkati celb ederse, acaba Kur'an'ın bütün sûrelerinin başlarında kendini "Rahmânü'r-Rahîm" sıfatıyla bize takdim eden ve bir lem'a-i şefkatiyle umum yavrulara karşı umum valideleri, o harika şefkatiyle terbiye ettiren ve her baharda bir cilve-i rahmetiyle zemin yüzünü nimetlerle dolduran ve ebedî bir hayattaki Cennet, bütün mehâsiniyle bir cilve-i rahmeti olan senin Hâlık-ı Rahîmine imanla intisabın ve Onu tanıyıp hastalığın lisan-ı acziyle niyazın, elbette senin bu gurbetteki kimsesizlik hastalığın, herşeye bedel Onun nazar-ı rahmetini sana celb eder.

*Madem O var, sana bakar; sana herşey var. Asıl gurbette, kimsesizlikte kalan odur ki, iman ve teslimiyetle Ona intisap etmesin veya intisabına ehemmiyet vermesin."*⁴¹

İşte Bediüzzaman'ın intisab-ı imani konusunda Nur talebelerine sunduğu müşahedeleri özetle bundan ibarettir. Böyle sınırlı bir çalışmayla bu konudaki yaklaşımlarını tam olarak aktarmak imkansızdır. Bu konuda daha ayrıntılı araştırma yapmak ve bu zevki daha fazla tatmak ise sizlerin elindedir.

⁴¹ RNK, C. 1, s. 700.